

دیدگاه دانشجویان پرستاری و مربیان بالینی از ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک

امیرمالک نخعی‌زاده، هنگامه کریمی، زهرا فتوکیان*، مهشاد حسن سروری، میکائیل بابایانی

چکیده

مقدمه: اساتید و دانشجویان، چالش‌های بسیار در تکمیل و ارائه لاگ‌بوک دارند. مطالعه حاضر با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان و مربیان پرستاری دانشکده پرستاری رامسر از ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک در نیمسال دوم تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ انجام شد.

روش‌ها: این مطالعه توصیفی مقطعی در نیمسال دوم تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ انجام شد. جامعه پژوهش، کلیه دانشجویان پرستاری در حال تحصیل و مربیان بالینی شاغل به کار در دانشکده پرستاری رامسر بودند. ۸۵ نفر دانشجوی پرستاری و ۱۰ مربی پرستاری واحد کارآموزی داخلی-جراحی به روش سرشماری وارد مطالعه شدند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های محقق‌ساخته "دیدگاه دانشجویان از ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک و روش سنتی" استفاده شد. تحلیل داده‌ها با آزمون‌های تی زوجی و مستقل و کای اسکور انجام شد.

نتایج: دیدگاه مربیان و دانشجویان در مورد استفاده از لاگ‌بوک، تفاوت معناداری را در ابعاد نظم و ترتیب، ارزشیابی، رضایت‌مندی و مهارت بالینی نشان داد. میانگین نمرات دیدگاه مربیان در ابعاد نظم و ترتیب و ارزشیابی بیش‌تر از دانشجویان بود ($t=-5/36, P=0/001$); میانگین نمره رضایت‌مندی و مهارت بالینی با ارزشیابی به شیوه‌ی لاگ‌بوک در مربیان بیش‌تر از دانشجویان بود ($t=-4/38, P=0/001$); میانگین نمره رضایت‌مندی و مهارت بالینی با ارزشیابی به شیوه‌ی لاگ‌بوک در مربیان بیش‌تر از دانشجویان بود ($t=-3/27, P=0/002$); دانشجویان معتقد بودند که استفاده از لاگ‌بوک باعث نظارت بیش‌تر مربیان بر کار آنان شده ($t=4/17, P=0/001$)، اما تأثیری بر عملکرد بالینی آنان ندارد ($t=-1/8, P=0/077$).

نتیجه‌گیری: اساتید، اولویت لاگ‌بوک نسبت به شیوه سنتی را جهت تحقق پیامدهای مورد انتظار، نسبت به دانشجویان مثبت‌تر ارزیابی کردند. از آنجایی که لاگ‌بوک باید برطرف‌کننده نیازهای یادگیری دانشجویان باشد، استفاده از نظر دانشجویان در تدوین لاگ‌بوک می‌تواند در بهبود رضایت و عملکرد دانشجویان موثر باشد.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی، لاگ‌بوک، مربیان بالینی، دانشجویان پرستاری

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / آذر ۱۴۰۰: ۲۱(۴۶): ۴۵۵ تا ۴۶۳

مقدمه

آموزش بالینی، مهم‌ترین بخش در آموزش پرستاری و از

* نویسنده مسؤول: دکتر زهرا فتوکیان (دانشیار)، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران. zftoukian@yahoo.com

امیرمالک نخعی‌زاده، کمیته تحقیقات دانشجویی، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران. (amirmaleknakhaeizadeh164@gmail.com); هنگامه کریمی (مربی)، مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

(hengamehkarimister@gmail.com); مهشاد حسن سروری، دانشجوی پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران. (mahshad.hasansorodii@gmail.com); میکائیل بابایانی، دانشجوی پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران. (mikailbabayani@gmail.com). تاریخ دریافت مقاله: ۴۰۰/۵/۲۴، تاریخ اصلاحیه: ۴۰۰/۷/۲۸، تاریخ پذیرش: ۴۰۰/۸/۳

را افزایش توانایی دانشجویان در انجام امور بالینی، افزایش آگاهی در زمینه مطالب تئوری مرتبط با بالین و افزایش مهارت‌های نگرشی دانشجو ذکر کرده بودند (۱۵). دانشجویان پرستاری واحدهای زیادی را در بالین می‌گذرانند. لاگبوک یک برنامه‌ی هدایتی و ارزشیابی است که چند سال اخیر در ایران و از نیمسال اول و دوم سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در دانشکده پرستاری رامسر مورد استفاده قرار گرفته است. اما اساتید و دانشجویان، با چالش‌های زیادی جهت تکمیل و ارائه آن مواجه هستند. براساس مروری بر متون، نتایج ضد و نقیضی در ارتباط با تأثیر لاگبوک بر رضایت‌مندی و عملکرد بالینی دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی نشان داده است. از سوی دیگر این شیوه ارزشیابی اخیراً در دانشکده پرستاری رامسر در حال اجرا است لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان و مربیان پرستاری دانشکده پرستاری رامسر از ارزشیابی بر مبنای لاگبوک انجام شد.

روش‌ها

در این مطالعه توصیفی از نوع مقطعی، دانشجویان پرستاری شاغل به تحصیل به روش سرشماری وارد مطالعه شدند. معیارهای ورود شامل دانشجویان پرستاری و مربیان بالینی که حداقل یک ترم تحصیلی، ارزشیابی بر مبنای لاگبوک و ارزشیابی سنتی را تجربه کرده باشند. لذا جامعه پژوهش شامل ۸۵ دانشجو و ۱۰ مربی بالینی شاغل به کار در دانشکده پرستاری رامسر بود. از آنجایی که مطالعه در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۹-۱۴۰۰ انجام شد و در این نیمسال، دانشجویان ترم‌های ۴، ۶، ۸ واحدهای کارآموزی داخلی-جراحی (واحدهای داخلی، جراحی، اورژانس، سی سی یو، ای سی یو، دیالیز) را بر مبنای لاگبوک گذرانده بودند. لذا جامعه پژوهش شامل تمامی دانشجویان ترم‌های ۴، ۶، ۸ و مربیان بالینی آنان بود. ۲۰ نفر از دانشجویان در پژوهش شرکت نکردند. لذا

اجزای لاینفک آن است (۲۰). کسب صلاحیت در عملکرد بالینی مستلزم صرف زمان، شکیبایی و تمرین در یک بستر مناسب است. استفاده از روش‌های بهینه برای نیل به اهداف کارآموزی، برای تمام بخش‌های دخیل در عرصه آموزش پزشکی یک وظیفه است (۳). در روش‌های نوین آموزش و ارزشیابی، استفاده از کارنامه عملکرد متداول است که یکی از قوی‌ترین ابزارهای آموزش و ارزشیابی دانشجویان است. لاگبوک یک دفترچه حاوی حداقل‌های لازم برای آموزش برنامه ریزی شده و ثبت یادگیری‌های عملی است که با ذکر زمان و نحوه انجام کار توسط یادگیرنده تکمیل و با نظر استاد مربوطه پایش و ارزشیابی می‌شود (۴ و ۵). نتایج مطالعه‌ای نشان داد که ۷۷ درصد دانشجویان، از ارزشیابی بر مبنای لاگبوک ناراضی هستند (۶). در مطالعه حسینی، تنها ۵/۹ درصد دانشجویان از روش لاگبوک کاملاً راضی بودند (۷). اما در مطالعه آژ، میزان رضایت دانشجویان مامایی از «دفترچه ثبت مهارت‌های بالینی» ۸۵/۷٪ بود (۸). در مطالعه گل مکانی و همکاران، اکثر دانشجویان استفاده از لاگبوک را روش سودمندی جهت رفع ابهامات مرتبط با ارزشیابی می‌دانستند (۹). نتایج مطالعه دیگری نشان داد که ارزشیابی با لاگبوک، باعث ارتقای مهارت بالینی دانشجویان پرستاری می‌شود (۱۰). در مطالعه کرمپوریان اکثر دانشجویان از به‌کارگیری لاگ بوک در بالین رضایت داشتند (۱۱). در مطالعه عزیزی، میزان رضایت‌مندی دانشجویان از لاگبوک، ۵۸/۵ درصد بود. پایین‌ترین نمره رضایت‌مندی مربوط به حیطه‌ی علاقمندی و بالاترین نمره مربوط به حیطه‌ی مطابقت با اهداف آموزشی بود (۱۲). در مطالعه لطفی، استفاده از لاگ بوک باعث ارتقای دانش و مهارت دانشجویان پرستاری در بخش زنان شده بود (۱۳). برخلاف یافته‌های فوق، نتایج مطالعه عسگری و همکاران نشان داد، امکان دستیابی به کلیه اهداف و لازمه‌های یادگیری با روش لاگبوک محقق نمی‌شود (۱۴). در مطالعه نجفی و همکاران، اساتید مهم‌ترین علل استفاده از لاگ بوک

(۳ سؤال)، ارتقای مهارت‌ها (۴ سؤال) و یک سؤال باز پاسخ، است. این پرسشنامه به صورت مقیاس ۳ درجه‌ای لیکرت به صورت بلی (۲)، تاحدودی (۱) و خیر (۰) نمره گذاری می‌شود. دامنه نمرات پرسشنامه از ۰-۳۸ متغیر است. نمرات کمتر بیانگر رضایت‌مندی کمتر است. این پرسشنامه در مطالعه عزیزی و همکاران برای واحد کارآموزی روانپرستاری با ضریب پایایی ۰/۷۹ تأیید شد (۱۲). در مطالعه‌ی حاضر نیز روایی صوری و محتوا (به روش کیفی) توسط ۱۰ نفر از اعضای هیات علمی دانشکده پرستاری رامسر بررسی و تأیید شد. جهت تعیین پایایی، پرسشنامه‌ها در اختیار ۲۰ دانشجوی پرستاری مقطع کارشناسی برای واحد کارآموزی بیماری‌های داخلی-جراحی با روش آزمون-آزمون مجدد در فاصله زمانی دو هفته قرار گرفت و با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ تأیید شد.

پس از جمع‌آوری اطلاعات، داده‌ها وارد نرم‌افزار SPSS Version 22.0. Armonk, NY شد. به منظور آزمون نرمال بودن توزیع از آزمون کولموگوف-اسمیرنوف استفاده شد. پس از تعیین نرمال بودن، از آزمون‌های t مستقل جهت مقایسه میانگین نمرات دیدگاه مربیان و دانشجویان از شیوه ارزشیابی بالینی و آزمون تی زوجی برای مقایسه میانگین نمرات دیدگاه هرگروه از شیوه‌های ارزشیابی استفاده شد. برای تعیین ارتباط بین متغیرها از آزمون کای اسکوئر استفاده شد. سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

از ملاحظات اخلاقی این پژوهش، کسب مجوز از کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی بابل (IR.MUBABOL.HRI.REC.1400.156)، کسب مجوز لازم برای انجام پژوهش از دانشکده پرستاری رامسر، رعایت اصل رازداری، اخذ رضایت آگاهانه از نمونه‌ها و عدم درج نام مشارکت‌کنندگان در پرسشنامه‌ها بود.

نتایج

حجم نمونه، ۷۵ نفر (۶۵ دانشجوی پرستاری و ۱۰ مربی پرستاری واحد کارآموزی داخلی-جراحی) بود. در صورت عدم تکمیل بیش از یک سوم پرسشنامه‌ها، آن نمونه از مطالعه خارج می‌شدند و اطلاعاتش مورد تحلیل قرار نگرفت.

روش کار بدین ترتیب بود که در روز اول واحدهای کارآموزی داخلی-جراحی، درباره‌ی نحوه‌ی کار با لاگ‌بوک برای دانشجویان توضیحات لازم ارائه می‌شد. سپس لاگ‌بوک در اختیار دانشجویان قرار داده می‌شد. در طی مدت کارآموزی، اطلاعات روزانه توسط دانشجو در لاگ‌بوک درج و توسط مربیان تأیید می‌شد. لاگ بوک واحدهای کارآموزی داخلی-جراحی براساس سرفصل ارائه شده از طرف وزارتخانه و نیازهای آموزشی دانشجویان در بخش‌های بالینی، توسط اعضای هیأت علمی گروه پرستاری دانشکده پرستاری رامسر طراحی و تدوین شده بود. پس از اتمام کارآموزی، پرسشنامه دیدگاه دانشجویان از ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک و روش سنتی توسط دانشجویان و مربیانشان تکمیل شد. با توجه به این که زمان نمونه‌گیری مصادف با اپیدمی کووید ۱۹ بود، لذا برای کاهش خطر آلودگی و دسترسی راحت‌تر به نمونه‌ها، پرسشنامه‌ها به صورت آنلاین تهیه و تکمیل شد. در مطالعه حاضر از پرسشنامه‌های زیر جهت جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد:

الف- پرسشنامه مشخصات فردی: این پرسشنامه حاوی متغیرهای سن، جنس، ترم تحصیلی و بخش کارآموزی است.

ب- پرسشنامه دیدگاه دانشجویان از ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک و روش سنتی: جهت بررسی دیدگاه دانشجویان پرستاری از ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک و سنتی از دو پرسشنامه مشابه حاوی ۱۹ سؤال برای هر یک از روش‌های ارزشیابی استفاده شد. هر پرسشنامه شامل ۶ حیطه‌ی انگیزه و یادگیری (۴ سؤال)، نظارت (۳ سؤال)، نظم و ترتیب (۲ سؤال)، ارزشیابی (۳ سؤال)، رضایت‌مندی

جامعه پژوهش شامل ۸۵ دانشجوی پرستاری و ۱۰ مربی بالینی شاغل به کار در دانشکده پرستاری رامسر بود. ۲۰ نفر از دانشجویان در پژوهش شرکت نکردند. لذا ۶۵ دانشجو و ۱۰ مربی در مطالعه شرکت کردند. با توجه به این که پرسشنامه‌ها به صورت آنلاین تکمیل شده بود و تنها در صورت پاسخ‌دهی به تمامی سؤالات، پرسشنامه‌ی تکمیل شده ارسال می‌شد، لذا درصد پاسخ‌دهی به پرسشنامه‌ها ۱۰۰ درصد بود و اطلاعات همه‌ی ۷۵ مورد تحلیل آماری قرار گرفت. محدوده‌ی سنی دانشجویان ۲۷-۱۸ سال بود. ۳۹ نفر (۵۵/۷ درصد) زن و ۳۱ نفر (۴۴/۳ درصد) مرد بودند. ۲۴ نفر (۳۶/۹٪) ترم ۸، ۲۱ نفر (۳۲/۳٪) ترم ۶ و ۲۰ نفر (۳۰/۸٪) ترم ۴ بودند. محدوده‌ی سنی مربیان گروه داخلی-جراحی ۵۸-۳۳ سال

بود و همه آنان زن بودند. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نشان داد که توزیع نمرات نرمال است. لذا از آزمونهای پارامتریک برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. نتایج آزمون تی اختلاف معناداری را بین دیدگاه دانشجویان در مورد دو شیوه ارزشیابی در ابعاد نظارت و رضایت‌مندی نشان داد ($P=0/001$). دانشجویان از به‌کارگیری شیوه سنتی برای ارزشیابی رضایت بیشتری نسبت به لاگبوک داشتند ($P=0/007$) (جدول ۱). این در حالی است که براساس دیدگاه مربیان، استفاده از لاگبوک در ایجاد نظم و ترتیب ($p=0/004$)، ارزشیابی ($p=0/001$)، رضایت‌مندی ($p=0/001$) و ارتقای عملکرد بالینی ($p=0/001$) نقش مؤثرتری نسبت به روش سنتی داشت (جدول ۲).

جدول ۱: مقایسه میانگین و انحراف معیار دیدگاه دانشجویان پرستاری نسبت به روش‌های ارزشیابی توسط لاگ بوک بر مبنای حیطه‌های مورد بررسی

حیطه‌ها	لاگبوک	سنتی	مقدار p	آزمون t
انگیزه و یادگیری	۳/۴۹ $\pm$ ۲/۳۲	۴/۱۶ $\pm$ ۲/۱۹	۰/۰۶۶	-۱/۸۶
نظارت	۲/۹۸ $\pm$ ۱/۷۸	۲/۶۷ $\pm$ ۱/۸۸	۰/۰۰۱	۴/۱۷
نظم و ترتیب	۱/۵۳ $\pm$ ۱/۳۲	۱/۸۴ $\pm$ ۱/۲۱	۰/۱۸	-۱/۳۵
ارزشیابی	۱/۸۶ $\pm$ ۱/۶۴	۲/۳۶ $\pm$ ۱/۸۱	۰/۰۹۹	-۱/۶۷
رضایت‌مندی	۲ $\pm$ ۱/۷۸	۲/۹ $\pm$ ۲/۰۱	۰/۰۰۷	-۲/۸
مهارت بالینی	۳/۲۴ $\pm$ ۱/۹۹	۳/۸۱ $\pm$ ۲/۳۷	۰/۰۷۷	-۱/۸
رضایت‌مندی کلی	۱۷/۲۷ $\pm$ ۹/۸۱	۱۹/۹۸ $\pm$ ۹/۸۴	۰/۱	-۱/۶۲

جدول ۲: مقایسه میانگین و انحراف معیار دیدگاه مربیان بالینی نسبت به روش ارزشیابی بالینی در مربیان.

روش ارزشیابی	لاگبوک	سنتی	مقدار p	آزمون t
انگیزه و یادگیری	۴/۹ $\pm$ ۱/۱	۵ $\pm$ ۲/۷	۰/۹۲	-۰/۱
نظارت	۲/۵ $\pm$ ۱/۵۸	۳/۸ $\pm$ ۲/۸۹	۰/۵۲	۰/۶۵
نظم و ترتیب	۳/۳ $\pm$ ۱/۱۵	۲ $\pm$ ۱/۴۱	۰/۰۰۴	۳/۸۸
ارزشیابی	۴/۴ $\pm$ ۱/۳۴	۲/۳ $\pm$ ۱/۰۵	۰/۰۰۱	۷/۵۸
رضایت‌مندی	۴/۴ $\pm$ ۱/۳۴	۲/۵ $\pm$ ۰/۹۷	۰/۰۰۱	۵/۴۶
مهارت بالینی	۵/۳ $\pm$ ۱/۴۱	۲/۱ $\pm$ ۱/۱	۰/۰۰۱	۵/۷۷
رضایت‌مندی کلی	۲۵/۵ $\pm$ ۶/۸۲	۱۷/۸ $\pm$ ۹/۳	۰/۱۶	۱/۵۱

ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک بر ارزشیابی دانشجویان نشان داد ($P=0/001$). میانگین نمره رضایت‌مندی و مهارت بالینی با ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک در مربیان ($21/6 \pm 8/2$ و $5/3 \pm 1/41$) بیشتر از دانشجویان ($12/7 \pm 7/01$ و $3/24 \pm 1/99$) بود و براساس نتایج آزمون t مستقل، اختلاف معنادار آماری مشاهده شد ($P=0/002$) و ($P=0/001$). اما در رابطه با ابعاد انگیزه و یادگیری ($P=0/065$) و نظارت ($P=0/39$) این تفاوت معنادار نبود (جدول ۳).

براساس نتایج، دیدگاه مربیان و دانشجویان در مورد استفاده از لاگ‌بوک، تفاوت معناداری را در ابعاد نظم و ترتیب، ارزشیابی، رضایت‌مندی، و مهارت بالینی نشان داد. میانگین نمرات دیدگاه مربیان ($3/3 \pm 1/15$) در بعد نظم و ترتیب بیشتر از دانشجویان ($1/53 \pm 1/32$) بود و نتایج آزمون t مستقل، اختلاف معنادار آماری را نشان داد ($P=0/001$). همچنین میانگین نمرات دیدگاه مربیان ($4/1 \pm 4/34$) در بعد ارزشیابی بیشتر از دانشجویان ($1/1 \pm 8/64$) بود. نتایج آزمون t مستقل، اختلاف معنادار آماری بین نمره دیدگاه مربیان و دانشجویان از تأثیر

جدول ۳: مقایسه دیدگاه دانشجویان پرستاری و مربیان بالینی از ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک

حیطه‌ها	مربیان میانگین $\pm$ انحراف معیار	دانشجو میانگین $\pm$ انحراف معیار	اختلاف	مقدار p	آزمون t
نظارت	$2/5 \pm 1/58$	$2/98 \pm 1/78$	$0/48 \pm 0/54$	$0/39$	$0/88$
نظم و ترتیب	$3/3 \pm 1/15$	$1/53 \pm 1/32$	$-1/76 \pm 0/4$	$0/001$	$-4/38$
ارزشیابی	$4/4 \pm 1/34$	$1/86 \pm 1/64$	$-2/53 \pm 0/47$	$0/001$	$-5/36$
رضایت‌مندی	$4/4 \pm 1/34$	$2 \pm 1/78$	$-2/4 \pm 0/59$	$0/001$	$-4/06$
مهارت بالینی	$5/3 \pm 1/41$	$3/24 \pm 1/99$	$-2/05 \pm 0/51$	$0/001$	$-4/01$
نمره کلی پرسشنامه	$21/8 \pm 6/2$	$12/7 \pm 7/01$	$-7/62 \pm 2/33$	$0/002$	$-3/27$

مستقل، اختلاف معنادار آماری بین نمره دیدگاه مربیان و دانشجویان در بعد مهارت بالینی در شیوه‌ی ارزشیابی سنتی مشاهده شد ($P=0/027$ و $P=0/028$). اما در رابطه با ابعاد انگیزه و یادگیری ($P=0/37$) نظارت ($P=0/1$)، نظم و ترتیب ($P=0/75$)، ارزشیابی ($P=0/9$)، و رضایت‌مندی ($P=0/53$) این تفاوت معنادار نبود (جدول ۴).

براساس نتایج، دیدگاه مربیان و دانشجویان در مورد ارزشیابی سنتی، تفاوت معناداری را نشان داد. میانگین نمرات دیدگاه مربیان ($3/3 \pm 1/15$) در بعد نظم و ترتیب بیشتر از دانشجویان ($1/1 \pm 53/32$) بود. میانگین نمره رضایت‌مندی و مهارت بالینی در ارزشیابی با لاگ‌بوک در مربیان ($21/8 \pm 8/95$ و $2/1 \pm 1/1$) بیشتر از دانشجویان ($15/3 \pm 1/44$ و $2/81 \pm 2/37$) بود. براساس نتایج آزمون t

جدول ۴: مقایسه دیدگاه دانشجویان پرستاری و مربیان بالینی از ارزشیابی سنتی

حیطه‌ها	استاد میانگین $\pm$ انحراف معیار	دانشجو میانگین $\pm$ انحراف معیار	اختلاف میانگین	مقدار p	آزمون t
---------	-------------------------------------	--------------------------------------	----------------	-----------	-----------

انگیزه و یادگیری	۵±۲/۷	۴/۱۶±۲/۱۹	-۰/۸۳±۰/۸۹	۰/۳۷	-۰/۹۲
نظارت	۳/۸±۲/۸۹	۲/۶۷±۱/۸۸	-۱/۱۲±۰/۶۹	۰/۱	-۱/۶۲
نظم و ترتیب	۲±۱/۴۱	۱/۸۴±۱/۲۱	-۰/۱۵±۰/۴۷	۰/۷۵	-۰/۳۲
ارزشیابی	۲/۳±۱/۰۵	۲/۳۶±۱/۸۱	۰/۰۶۹±۰/۵۹	۰/۹	۰/۱۱
رضایت‌مندی	۲/۵±۰/۹۷	۲/۹±۲/۰۱	۰/۴۰۷±۰/۶۵	۰/۵۳	۰/۶۲
مهارت بالینی	۲/۱±۱/۱	۳/۸۱±۲/۳۷	۱/۷۱±۰/۷۶	۰/۰۲۸	۲/۲۳
نمره کلی	۱۶/۸±۸/۹۵	۱۵/۱±۳/۴۴	-۱/۶۳±۲/۸۴	۰/۰۲۷	-۰/۵۷

داد که اغلب اساتید، استفاده از لاگبوک را بدلیل ایجاد نظم و انسجام در فعالیت آموزشی، افزایش آگاهی دانشجویان از اهداف آموزشی، ایجاد انگیزه و بهبود مهارت‌های انگیزشی دانشجویان و ارتقای مهارت‌های بالینی دانشجویان مؤثر می‌دانند. در حالی که در مطالعه آنان، کمتر از نیمی از دانشجویان با ارزشیابی به شیوه‌ی لاگبوک موافق بودند (۱۵). در مطالعه کمالی و همکاران، بیش از نیمی از مربیان و دانشجویان اظهار داشتند که ارزشیابی بر مبنای لاگبوک باعث ارتقای مهارت بالینی دانشجویان می‌شود (۱۶). در مطالعه گل مکانی و همکاران، اکثر دانشجویان بیان کردند که ارزشیابی به روش لاگبوک، روش سودمندی در خصوص رفع ابهامات ارزشیابی است (۹). در مطالعه حسینی، ۶۱/۸ درصد دانشجویان مامایی، مطابقت لاگبوک با اهداف آموزشی را تأیید کردند. اما تنها ۵/۹ درصد دانشجویان از ارزشیابی بر مبنای لاگبوک رضایت داشتند (۷). نتایج مطالعه دیگری نشان داد که ارزشیابی بر مبنای لاگبوک، باعث ارتقای مهارت بالینی دانشجویان پرستاری می‌شود (۱۰). نتایج مطالعه عسگری و همکاران نشان داد، اگرچه استفاده از لاگ بوک سبب ایجاد انگیزه و افزایش رضایت دانشجویان می‌شود، اما امکان دستیابی به کلیه اهداف و نیازهای یادگیری با این روش محقق نمی‌شود (۱۵). نتایج این مقالات نشان می‌دهد که لاگبوک یک روش منظم و قابل اجرا است. اما دلایلی مانند سختی تکمیل لاگبوک برای دانشجویان باعث کاهش رضایت آنان از این شیوه می‌شود (۱۷ تا ۱۹). از سویی دیگر لاگبوک ایده

نتایج نشان داد که بین دیدگاه دانشجویان از ارزشیابی بر مبنای لاگبوک با متغیرهای سن ($F=۳/۴۵$; $P=۰/۶۱$)، جنس ($F=۳/۳۲$; $p=۰/۱۲$)، و ترم تحصیلی ($Z=۲/۳$; $P=۰/۹۲$) ارتباط غیرمعنادار آماری و با متغیر بخش ارتباط معناداری وجود دارد ($F=۵/۴$; $P=۰/۰۰۲$). براساس نتایج، بین دیدگاه دانشجویان از ارزشیابی سنتی با متغیرهای سن ($F=۴/۱۵$; $P=۰/۲۷$)، جنس ($Z=۴/۳$; $P=۰/۱۲$) و بخش ترم تحصیلی ارتباط آماری غیرمعنادار و با متغیر ترم تحصیلی ارتباط معناداری وجود داشت ($P=۰/۰۰۸$; $F=۲/۰۲$).

بحث

این مطالعه با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان پرستاری و مربیان بالینی از ارزشیابی بر مبنای لاگبوک انجام شد. نتایج نشان داد که دو گروه دیدگاه متفاوتی نسبت به ارزشیابی به روش لاگبوک و سنتی داشتند. دانشجویان معتقد بودند که استفاده از لاگبوک باعث نظارت بیشتر مربیان بر کار آنان می‌شود. آنان از به کارگیری شیوه سنتی برای ارزشیابی رضایت بیشتری نسبت به لاگبوک داشتند. این در حالی است که براساس دیدگاه مربیان، استفاده از لاگبوک در ایجاد نظم و ترتیب، و ارتقای مهارت بالینی نقش مؤثرتری نسبت به روش سنتی داشت. به علاوه مربیان رضایت بیشتری نسبت به ارزشیابی به شیوه‌ی لاگبوک داشتند. این یافته قابل قیاس با نتایج مطالعه دیگران است. نتایج مطالعه نجفی و همکاران نشان

کم و اجرای مطالعه در یک دانشکده است. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، ضمن بازنگری در کیفیت و محتوای لاگ‌بوک، مطالعه‌ای مداخله‌ای برای تأثیر لاگ‌بوک بر عملکرد بالینی انجام شود.

این مطالعه جزء نخستین مطالعاتی است که دیدگاه دانشجویان پرستاری و مربیان را درباره شیوه‌های ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک و روش سنتی را مورد مقایسه قرار می‌دهد و این از نقاط قوت مطالعه محسوب می‌شود.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج اساتید، ضرورت استفاده از لاگ‌بوک و اولویت لاگ‌بوک نسبت به ارزشیابی سنتی را جهت تحقق پیامدهای مورد انتظار، نسبت به دانشجویان مثبت‌تر ارزیابی کردند. دانشجویان اگر چه معتقد بودند که نظارت اساتید با شیوه لاگ‌بوک بهتر از شیوه سنتی است، اما در مجموع از شیوه ارزشیابی سنتی رضایت بیشتری داشتند. از آنجایی که لاگ‌بوک باید برطرف‌کننده نیازهای یادگیری دانشجویان باشد، لذا بازنگری در محتوای لاگ‌بوک و استفاده از نظر دانشجویان در تدوین لاگ‌بوک می‌تواند به بهبود رضایت و عملکرد دانشجویان با لاگ‌بوک مؤثر باشد. به علاوه برگزاری کارگاه‌های آموزشی با هدف توانمندسازی اساتید در ارزشیابی به روش لاگ‌بوک و سایر روش‌های نوین آموزشی نیز توصیه می‌شود.

قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی با شماره ۷۲۴۱۳۳۶۶۵ مصوب ۱۴۰۰/۳/۲۵ از کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی بابل است. نویسندگان از معاونت محترم تحقیقات و فن‌آوری دانشگاه علوم پزشکی بابل و همکاری اساتید و دانشجویان جهت تکمیل پرسشنامه‌ها تشکر و قدردانی به عمل می‌آورند.

آل باید ساده، عملی و قابل قبول دانشجویان باشد و بتواند به جمع‌آوری سریع و دقیق اطلاعات مرتبط جهت تحلیل بموقع و بازخورد دانشجویان و مربیان کمک نماید (۲۰). با توجه به نارضایتی بیشتر دانشجویان از ارزشیابی بر مبنای لاگ‌بوک می‌توان نتیجه گرفت که در حال حاضر لاگ‌بوک‌ها بدلیل نداشتن سادگی و مقبولیت، نیاز به بازنگری دارند.

نتایج نشان داد که بین دیدگاه دانشجویان با متغیر بخش ارتباط وجود دارد. این یافته‌ها قابل قیاس با نتایج مطالعات دیگر است. در مطالعه لطفی، استفاده از لاگ‌بوک باعث ارتقای دانش و مهارت دانشجویان پرستاری در بخش زنان شده بود (۱۳). در مطالعه نجفی و همکاران، کمتر از نیمی از دانشجویان کاربرد لاگ‌بوک را در کارآموزی واحدهای داخلی-جراحی مفید می‌دانستند (۱۵). به نظر می‌رسد که استفاده از لاگ‌بوک نیاز به نظارت جدی‌تر مربیان دارد. به طوری که نتایج مطالعه‌ای نشان داد که تشویق و راهنمایی مربیان باعث تعامل بیشتر مربیان با دانشجویان شده و فضای مناسبی برای بازخورد ارزشیابی دانشجویان توسط مربیان می‌شود (۸).

نتایج نشان داد که بین دیدگاه دانشجویان از شیوه ارزشیابی بالینی با متغیر ترم ارتباط وجود دارد. به طوری که دانشجویان ترم‌های پایین‌تر، رضایت بیشتری از کاربرد لاگ‌بوک داشتند. این یافته با نتایج مطالعات دیگر مطابقت ندارد. در مطالعات دیگر، بین ترم و میزان رضایت‌مندی از لاگ‌بوک ارتباط معناداری وجود نداشت (۱۴ و ۱۵). دلیل این مغایرت، متفاوت بودن ویژگی نمونه مطالعه حاضر با مطالعات دیگر باشد.

جامعه پژوهش مطالعه حاضر دانشجویان پرستاری شاغل به تحصیل در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بود. این نتایج می‌تواند بر تعمیم‌پذیری یافته‌ها تأثیرگذار باشد که از محدودیت‌های پژوهش محسوب می‌شود. از دیگر محدودیت‌های مطالعه حاضر، حجم نمونه

منابع

1. Abotalebi G, Vosoghi N, Sajadi A, Akbary M. [Evaluation of clinical education from the perspective of nursing students of Ardabil University of Medical Science in 2009]. *Journal of health*. 2010; 1(1): 31-7. [Persian]
2. Zarifnejad G, Rajabpoor M, Sharafi S, Mohsenizadeh M, Nejat-Mohammad A. [Comparison the effect of clinical evaluation by two methods of Case based Discussion and logbooks on satisfaction of nursing students]. *Research in Medical Education*. 2019; 11(3): 30-8. [Persian]
3. Farahmand S, Asl Soleymani H. [How Interns' Logbook Is Completed in Emergency Ward of Imam Khomeini Hospital?]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2010; 10(1): 55-63. [Persian]
4. Murray E, Alderman P, Coppola W, Grol R, Bouhuijs P, Van Der Vleuten C. What do students actually do on an internal medicine clerkship? A log diary study. *Med Educ*. 2001; 35(12): 1101-7.
5. Patil N, Lee P. Interactive logbooks for medical students: are they useful?. *Med Educ*. 2002; 36(7): 672-7.
6. Avizhgan M, Omid A, Dehghani M, Esmaeili A, Asilian A, Akhlaghi M R, et al. [Determining Minimum Skill Achievements in Advanced Clinical Clerkship(Externship) in School of Medicine Using Logbooks]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011; 10 (5):543-551. [Persian]
7. Hoseini BL, Jafarnejad F, Mazlom S R, Foroghi pour M, karimi mouneghi H. [Midwifery Students' Satisfaction with Logbook as a Clinical Assessment Means in Mashhad University of Medical Sciences, 2010]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012; 11 (8) :933-41. [Persian]
8. Ajh N. [Evaluation of Midwifery Students in Labor and Delivery Training: Comparing two Methods of Logbook and Checklist]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2006; 6 (2): 123-28. [Persian]
9. Golmakani N, Yousefzadeh S. [The Midwifery Students' Perspective about Clinical Evaluation Based on Log book]. *Journal of Research Development in Nursing and Midwifery*. 2012; 9(1): 103-11. [Persian]
10. Coates WC, Gill AM. The emergency medicine subinternship—a standard experience for medical students?. *Acad Emerg Med*. 2003; 10(10): 1138-41.
11. Karampourian A, Khatiban M, Jahanghiri K, Razavi Z, Imani B. [The effect of using logbook on emergency medical services student's satisfaction and clinical evaluation, in Hamadan University of Medical Sciences in 2013]. *Pajouhan Scientific Journal*. 2015; 13(2): 50-56. [Persian]
12. Azizi M, Barati H, Khamse F, Barati M, Alizadeh A. [The effect of log book design and implementation on students' satisfaction and performance during a nursing internship course in a military psychiatric hospital]. *EBNESINA*. 2016; 18(2): 58-63. [Persian]
13. Lotfi M, Zamanzadeh V, Abdollahzadeh F, Seyyed Rasoulli E, Jabbarzadeh F. [Tasire Karborde Logbook Bar Yadgiriye Daneshjooyane Parastari Dar Bakhsh Zanan]. *Nursing & Midwifery Journal*. 2010; 5(19): 33-38. [Persian]
14. Asgari H, Ashoorion V, Ehsanpour S. [Teaching and evaluation of field training course for health services management undergraduates: conventional and logbook methods]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2016; 16: 552-60. [Persian]
15. Najafi F, Kermansaravi F, Mirmortazavi M, Gheisaranpour H. [The Efficacy of logbook in clinical wards from the viewpoints of nursing faculty members and students]. *Research in Medical Education*. 2017; 9(3): 55-64. [Persian]
16. Kamali S, Jafari E. [Evaluation of midwifery clinical teachers and students viewpoints towards logbook]. *Journal of Medical Education Development* 2009; 1(1): 1-8. [Persian]
17. Jud SM, Cupisti S, Frobenius W, Benn S, Winkler A, Antoniadis S, et al. Logbooks alone are not enough: initial experience with implementing a logbook for medical students in a clinical internship in gynecology and obstetrics. *European journal of medical research*. 2020; 25: 1-8.
18. Schüttpelz-Brauns K, Narciss E, Schneyinck C, Böhme K, Brüstle P, Mau-Holzmann U, et al. Twelve tips for successfully implementing logbooks in clinical training. *Med Teach*. 2016; 38(6): 564-9.
19. Meerkerk EV. Teacher Logbooks and Professional Development: A Tool for Assessing Transformative Learning Processes. *International Journal of Qualitative Methods*. 2017; 16: 1-8.
20. Denton GD, DeMott C, Pangaro LN, Hemmer PA. Narrative review: use of student-generated logbooks in undergraduate medical education. *Teach Learn Med*. 2006; 18(2): 153-64.

The Perspective of Nursing Students and Clinical Instructors from Logbook-based Evaluation

Amirmalek Nakhaeizadeh¹, Hengameh Karimi², Zahra Fotokian³, Mahshad Hasansoroori⁴, Mikaeil Babayani⁵

Abstract

Introduction: Instructors and students have many challenges in completing and presenting logbooks. This study endeavored to investigate the views of nursing students and instructors of Ramsar School of Nursing on logbook-based evaluation.

Methods: This cross-sectional descriptive study was performed in the second semester of the academic year 2020-2021. The study population was all nursing students studying and clinical instructors working in Ramsar School of Nursing. Seventy-five individuals (65 nursing students and 10 nursing instructors of the internal medicine-surgery internship unit) were included in the study by census method. The researcher-made questionnaire on the perspective of nursing students of logbook-based and traditional method evaluation were used for data gathering. Data analysis was performed using paired and independent t-test and Chi-square.

Results: The perspective of nursing students and clinical instructors about the use of logbooks showed a significant difference concerning order, evaluation, satisfaction, and clinical skills. The mean scores of the perspective of instructors in the dimensions of order and evaluation were higher than students ($t=-4/38$, $p=0.001$; $t=-5/36$, $p=0/001$). The instructors' mean score of satisfaction and clinical performance with logbook evaluation was more than students ($t=-4/06$, $P=0.001$ vs. $t=-3/27$, $P=0.002$). Students believed that the use of logbooks led to more supervision of instructors over their work ($t=4/17$, $P=0.001$), but it did not affect their clinical performance ($t=-1/8$, $P=0.077$).

Conclusion: The clinical Instructors evaluated the priority of the logbook over the traditional method to achieve the expected outcomes more positively towards the students. Because the logbook should meet the learning needs of students, using students' opinions in compiling the logbook can be effective in improving student satisfaction and performance.

Keywords: Evaluation; Logbook; Clinical Instructors; Nursing students

Addresses:

- ¹ Nursing student, Student Research Committee, Nursing Care Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran. Email: amirmaleknakhaeizadeh164@gmail.com
- ² Instructor, Nursing Care Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran. Email: hengamehkarimister@gmail.com
- ³ (✉) Associate professor, Nursing Care Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran. Email: zfoutokian@yahoo.com
- ⁴ Nursing student, Student Research Committee, Nursing Care Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran. Email: mahshad.hasansorodii@gmail.com
- ⁵ Nursing student, Student Research Committee, Nursing Care Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran. Email: mikailbabayani@gmail.com